

Chiropterologický průzkum vybraných ZCHÚ na území Prahy

č. DOT/54/12/013661/2018

Krátká zpráva leden 2020

ZO ČSOP Nyctalus

Jasmínová 2665, 106 00 Praha 10

Dagmar Zieglerová, Helena Jahelková, Anna Bláhová

Všichni netopýři a jejich úkryty jsou chráněni zákonem č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č.395/1992 Sb. ve znění vyhlášky č. 175/2006 Sb. v kategorii silně nebo kriticky ohrožený druh.

§50 Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů

(1) Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Vybrané živočichy, kteří jsou chráněni i uhynulí, stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(2) Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrctvat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

(3) Ochrana podle tohoto zákona se nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu nutné předchodí stanovisko orgánu ochrany přírody, pokud nejde o naléhavý zásah z hlediska veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti nebo bezpečnosti leteckého provozu. V tomto stanovisku orgán ochrany přírody může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos živočichů.

(4) Ustanovení odstavce 3 neplatí pro druhy silně a kriticky ohrožené.

Každý druh netopýřů má odlišné nároky a vyžaduje jiný ochranný přístup. Některé druhy dávají přednost přirozeným úkrytům, především dutinám starých stromů a štěrbinám pod kůrou. Stromové druhy často úkryty střídají, jedna kolonie využívá až 40 úkrytů často se nacházejících blízko sebe v okruhu několika set metrů. Je důležité zachovat stromy nejenom s prokázaným úkrytem netopýřů, ale i s úkryty aktuálně neobsazenými. Neméně důležité je zachovat mikroklima v okolí úkrytu, v praxi to znamená ponechat i okolní stromy.

Odborníci doporučují cíleně ponechat na lokalitě některé mladší listnaté stromy, vykazující poškození, které do budoucna vytvoří náhradu za staré doupné stromy, které bude nutné odstranit. Při výsadbě nových stromů a keřů jsou nevhodnější listnaté druhy, které v době květu lákají velké množství hmyzu. Důležitá je také péče o travní porosty, které jsou biotopem mnoha druhů hmyzu. Část plochy by měly tvořit „kvetoucí louky“, tj. plochy neposečené až do léta, na kterých se líhne hmyz a stává se potravou pro netopýře. Významným zdrojem hmyzu jsou vodní nádrže s pobřežní vegetací, různá jezírka a rybníčky. Ve stromech na březích vodních ploch a vodních toků se často nacházejí úkryty netopýřů. Liniové prvky, jako jsou aleje stromů, břehové porosty podél potoků i cesty jsou využívány netopýři k lovu potravy i jako koridory při přesunu na jiné loviště. Plánovaným revitalizacím by měl vždy předcházet přírodovědný průzkum zaměřený nejenom na netopýře, ale také na ptáky a hmyz žijící ve stromech. Budky pro netopýře nikdy plnohodnotně nenahradí dutinu ve stromě či v torzu stromu. Vytěšování budek považujeme za vhodné na lokalitách, kde je nabídka přirozených úkrytů omezená a netopýři pak vyhledávají náhradní úkryty v okolních stavbách.

Za poslední roky došlo k druhovému posunu chiropterofauny Prahy – zvýšil se zejména počet netopýřů rodu *Pipistrellus*, kam patří na jejím území n. nejmenší, n. hvízdavý, n. parkový, kteří tvoří početné kolonie také v dutinách stromů. Objevují se i nové druhy charakteristické pro jižní faunu, např. n. Saviův.

Zásady ochrany netopýřů v parcích jsou podrobně popsány na webových stránkách ČESON <http://vestrome.sousednetopyr.cz/aktivni-ochrana/park-pro-netopyry/>

zachovávat stromy se známými úkryty netopýřů

vytvářet nabídku potencionálních stromových úkrytů

vyřadit vhodné druhy stromů a keřů

v části travních porostů aplikovat pozdní seč

zachovat existující rybníčky a jezírka, případně vytvářet nové

zachovávat liniové prvky

vytěšovat budky pro netopýře

konzultovat s odborníky

Dodržovat doporučené termíny pro údržbu stromů s potencionálními úkryty netopýřů. Nebezpečné, či potencionálně nebezpečné stromy by neměly být káceny či zásadně prořezávány v období od května do srpna (mateřské kolonie) a od prosince minimálně do poloviny března (zimující kolonie).

Cílem projektu byl chiropterologický průzkum 16 vybraných pražských ZCHÚ a porovnání s výsledky průzkumu provedeného v letech 2007-2010, zimní průzkum 4 lokalit, návrh opatření využitelných v plánech péče, zápis nálezových dat do NDOP.

Obsahem projektu jsou terénní práce a sběr dat a jejich následné vyhodnocení:

1. Zimní průzkum netopýrů na 4 vybraných podzemních lokalitách (Branické skály, Požáry, štoly v Šárce, Prosecké skály - Močálka).
2. Zjistit aktivitu a druhy netopýrů v aktivní sezóně ve vybraných ZCHÚ vč. úkrytů (noční výzkum): PP Královská obora, Hostivařská přehrada, PP Počernický rybník, PR Vinořský park, PP Bažantnice v Satalicích, PP Milíčovský les a rybníky, PR V pískovně, Šárecké údolí, PR Prokopské údolí, PP Údolí Kunratického potoka, Krčské rybníky, PR Radotínské údolí, PP Hrnčířské louky, PP Rohožník, PP Krňák, PP Prosecké skály.
3. V místech zvýšené aktivity netopýrů zjistit a zaznamenat do GPS místa s potencionálními úkryty pro netopýry (denní výzkum)
4. Porovnání aktuálních nálezových dat s vlastními daty pořízenými při monitoringu v letech 2007-2010 a s nálezovými daty dostupnými v odborné literatuře.

Výsledky

Aktuálně bylo na sledovaných lokalitách určeno 16 druhů netopýrů nebo kryptických dvojic, v několika případech byl určen jenom rod a několik nálezů nebylo určeno. Netopýr Saviův (*Hypsugo savii*) byl v Praze zjištěn poprvé v roce 2014. Rovněž netopýři rodu *Pipistrellus* se ve středních Čechách dříve vyskytovali mnohem vzácněji.

U všech lokalit bylo možné porovnat aktuální data s průzkumy prováděnými v letech 2008-2013. Ze 16 sledovaných lokalit bylo na 14 lokalitách zjištěno více druhů než při předchozím průzkumu, na 2 lokalitách bylo zjištěno méně druhů.

Nejvíce druhů bylo zaznamenáno v údolí Kunratického potoka (13 druhů), o 5 druhů více než v roce 2008. Na lokalitě Milíčovský les a rybníky bylo zjištěno 10 druhů, tj. o 5 druhů více než v roce 2008. Na lokalitách Radotínské údolí (10 druhů), Vinořský park (9 druhů) bylo oproti minulému průzkumu zaznamenáno o 4 druhy více, nově zaznamenané druhy kromě netopýrů rodu *Pipistrellus* byly též v Prokopském údolí (11 druhů) a u Počernického rybníka (9 druhů). Méně druhů, ale vysoká aktivita netopýrů byla zaznamenána u Hostivařské přehrady. V Proseckých skalách byly místo 5 druhů zjištěných v roce 2010 zjištěny pouze 3 druhy, aktivita netopýrů byla minimální.

Viz Přehledná tabulka.